

i flere Samlinger efter hinanden fremkom med disse Forslag. Smidlertid blev det ikke til noget. Enhver, der mindes lidt fra den Tid, vil kunne erindre, at enhver maatte have den Følelse af Forhandlingens Gang, at man ikke kunde komme synnerlig videre ad den Vej. Da jeg blev Minister, var jeg af den Anskuelse, at det — efter at man havde vist, hvor høj den øvre Grænse var for Forlangenderne, hvad der var det meste, man kunde forlange — maaske vilde være rigtigt at vende tilbage til det, man kunde nøjes med. Jeg skal i øvrigt bemærke, at den tidligere Krigsminister, den nuværende Marineminister, altid ved Behandlingen af disse Forslag har sagt, at uagtet der blev fremsat Forslag, som gik ud paa det og det, kunde Regeringen nøjes med mindre. Jeg mente derfor, da jeg blev Minister, at nu var maaske Øjeblikket kommet til at vende tilbage og nedfætte Fordringerne til det, man kunde haabe at faa sat igennem, til det, man kunde nøjes med, i Mod sætning til den saakaldte „øvre Grænse“. Derfor var i det første Lovforslag, der blev forelagt Landstinget, og som senere kom til Folketinget, i 1884—85, Fordringen til Kjøbenhavns Befæstning gaaet ned fra c. 35 Mill. til 19½ Mill. Kr. Det er det, som det ærede Medlem synes at have glemt, at jeg netop da mente, at det var rigtigt at gaa nedad til denne lettere eller mindre, men dog fuldstændige Fæstning. Dette Forslag paa 19½ Mill. Kr. blev af Landstinget sat op til 25 Mill. Kr., og efter det paafølgende Mars Underjøgelse gik det op til c. 31 Mill. Kroner i Landstinget. Det er ganske vist, at jeg ikke protesterede mod disse Tal; det vil man kunne forstaa, at man havde nok i Kampen med Folketinget og ikke vilde optage en Kamp med Landstinget. Vilde det fasholde de noget større Summer, saa optog jeg det; men derfor var ikke min Anskuelse forandret, at man kunde nøjes med de 19½ Mill. Kr. Jeg vidste desuden, at det var temmelig ligegyldigt, om man i 1887—88 satte 25 eller 19½ eller 31 Mill. paa Forslaget; jeg vidste godt, hvad Resultatet vilde blive her, og det var mig derfor ikke om at gøre at fasholde mit Standpunkt med de 19½ Mill. Kr. eller den lettere Fæstning. Saa kom Udførelsen; og hvorledes den er kommen, skal jeg ikke her nærmere komme ind paa. Resultatet er, at der netop nu er bygget en saadan lettere Fæstning som den, jeg foreslog i 1884—85, og der vil omtrent være medgaaet det samme Beløb. Jeg tror derfor ikke, at man af min Virksomhed i denne Sag kan hente noget Bevis for, at den Fæstning, som nu er opført, ikke

skulde være nogen fuldstændig Fæstning. Som sagt, jeg er kun kommen frem med dette, fordi det ærede Medlem for Præsto Amts 1ste Valgfreds har gjort den Bemærkning, at det var mig, der havde ledet ham ind derpaa, og jeg vil nødig have, at jeg skulde staa som en fuldstændig inkonsekvent Mand, der en Dag ønsker et og en anden Dag et andet. Endnu skal jeg kun gøre en ganske kort Bemærkning med Hensyn til Befæstningsagen, og jeg gør atter Undskyldning for, at jeg fremkommer med dette; men da der ogsaa er andre og ny Medlemmer, som have talt om Fæstningen, antager jeg ikke, at det kan være dem meget imod at høre ogsaa noget derom fra min Side. Det er navnlig efter et Møde i Sommer, hvor jeg udtalte mig om Fæstningsagens Gang, paa lignende Maade som her, blevet udtalt i Pressen, at nu havde jeg tilstaaet det, at det, jeg havde bygget, var noget ganske andet end det, de sagtyndige vilde have. Det er det, man altid har villet føre det hen til, at jeg handlede paa egen Haand, endogsaa mod de sagtyndige. Nu havde jeg tilstaaet det, at jeg havde forladt, hvad de sagtyndige vilde have, den større Fæstning, som det ærede Medlem fra Storeheddinge kaldte den fuldstændige Fæstning, og havde lavet det, som han kaldte den ufuldstændige Fæstning. Jeg vil blot gøre den Bemærkning, at jeg har tilstrækkelig Billigelse i det, der er gjort, fra de sagtyndiges Side. Jeg skal i saa Henseende oplyse og med Formandens Tilladelse oplæse en Ytring i en Skrivelse af 9de Februar 1883 fra Krigsministeriet til det Udvalg, der den Gang i Folketinget behandlede Befæstningsagen, og hvori der gives en historisk Udvikling af hele Befæstningsagens Gang her i den senere Tid. Det er kun nogle faa Linier, jeg skal tillade mig at oplæse. Jeg tror, jeg skulder Sagens Gang at fremkomme dermed. I denne Skrivelse, som altsaa er en Del af de Herrer bekendt — der er vistnok enkelte, blandt andre det ærede Medlem fra Stege (Vojss), som have siddet i det omtalte Udvalg og altsaa kende dette — staar der, efter at man først i den historiske Udvikling har gjort opmærksom paa, hvad der skete i Aarene 1873, 1875 og 1876, hvor der jo blev forelagt Forslag her i Tinget, følgende: „At der i Aarene 1877 og 1878 nærmest som Følge af den Behandling, Forslagene af 1875 og 1876 havde faaet paa Rigsdagen, ikke fra Krigsministeriets Side blev arbejdet videre paa Befæstningsagen, uden for saa vidt Ministeren fremlaagde en Udtalelse fra Cheferne for Artilleriet og Ingeniørkorpset af 18de Maj 1878, i hvilken